

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

De bede van de Apostelen om vermeerdering van hun geloof

En de apostelen zeiden tot den Heere: vermeerder ons geloof!

En de Heere zeide: indien gij geloof hebt als een mosterdzaad, gij zoudt tot dezen moerbeiboom zeggen: word ontworteld en in de zee geplant, en hij zoude u gehoorzaam zijn.

Luc. 17 : 5, 6.

(Vert. Prof. Greijdanus).

In de tekst, die hierboven staat, verhaalt ons de evangelist Lucas, hoe de discipelen de Heiland vroegen om vermeerdering van hun geloof. Dat lijkt een prachtig gebed, zo op het eerste gehoor.

Vele van onze gebeden zijn wel van heel andere dingen vervuld, die lang zo „geestelijk“ niet zijn. Vol van ons eigenbelang. Vol van de aardse dingen. Vol van zorgen en noden van ons eigen bestaan. Onze verlangens cirkelen zo vaak om ons eigen ik, ook dan nog als we bidden.

Dan is de vraag van de discipelen een veel meer hoogstaand gebed.

Want als zij vragen om meer geloof, dan gaat het hun ook weer niet om wat onder ons nog vaak veler begeerte is: meer geloofsvertrouwen, waar we nu zo vaak twijfelen, meer zekerheid des geloofs, opdat we rustiger kunnen leven en minder bang zijn voor dood en eeuwigheid, en straks een ruime ingang in de hemel verkrijgen. Ook dan staan we nog zo vaak zelf in het middelpunt.

Maar bij de jongeren is dit in het geheel niet het geval. De discipelen vragen om meer geloofskracht voor de vervulling van hun ambtelijke dienst! Ge moet er op letten, dat hier staat: en de apostelen zeiden tot de Heere... De toekomstige ambtsdragers zijn hier aan het woord, en ze vragen meer kracht aan hun Heer en Gebieder bij het volbrengen van Zijn instructies.

Hoe kwamen ze tot die vraag, die als een noodkreet klinkt?

Het antwoord daarop vindt ge in het onmiddellijk hieraan voorafgaande.

Reeds in het voorgaande hoofdstuk had hun Meester zo diep ernstig met hen gesproken. Van het rentmeester-zijn gedurende de leventijd hier op aarde in de gelijkenis van de onrechtvaardige rentmeester. En van het eeuwige wel of wee, dat van dit al of niet getrouw beheren van het ons toebetrouwde aardse goed afhing, in die schrikkelijke tekening van het lot van de rijke man, die de arme Lazarus vergat.

En in hoofdstuk 17 is opgetekend, hoe nadrukkelijk de Heere geweest had op de grote verantwoordelijkheid van de voorgangers in de gemeente des Heeren. Zij hebben de roeping, de gemeente op te leiden tot Christus. Ze moeten arbeiden tot de volmaking van het lichaam van Christus. Hij moet heerlijk worden in allen, die geloven.

Maar o wat is het erg, als ze de kleinen en de zwakken, in plaats van heen te leiden tot Christus, aftrekken van hun Heer! Het lot van zo'n ontrouwe ambtsdrager zal zo erg zijn, dat Hij, Die zelf de toekomstige Rechter zal zijn, er voor huivert. Het was maar beter voor zo iemand geweest, dat hij maar voortijdig met een molensteen om de hals gebonden, verzonken ware in de diepste diepte der zee!

Dat het op hun ambtsdienst betrekking

had, blijkt uit de korte waarschuwing, die de Heere daarop liet volgen: wacht uzelf! Past daar voor op! Houdt u daar ver van!

Maar er zijn toch leden, die zondigen? Moeten die niet bestraft worden?

Natuurlijk moet zo iemand het verkeerde van zijn doen onder het oog gebracht worden. Maar om hem te behouden, moet ge eindeloos vergevingsgezind zijn. Nooit mag ook maar enige persoonlijke gekrentheid in het geding komen, waardoor ge niet ten volle bereid zijt, om alles te verdragen en te vergeven, om de zondaren voor Christus te behouden. Ge moet altijd weer de minste willen wezen. Het moet u steeds om het zieleheil der anderen te doen zijn, zodat ge altijd weer bereid zijt hen in liefde te ontvangen, hoeveel en hoe zwaar ze u ook misdaan hebben.

De discipelen sloeg bij dit alles de schrik om het hart. O, ze wisten wel hoe moeilijk zó de ambtsdienst zou worden in de gemeente. Ze wisten wel hoeveel last ze nog van hun eigen ik hadden. Men zou haast een heilige moeten wezen, om de anderen nooit eens aanstoot te geven. En ze wisten wel hoe gauw men persoonlijk gekrenkt wordt, hoe graag men zelf gelijk wil hebben, hoe weinig vergevingsgezind ons hoogmoedige hart is, hoe vaak ze geneigd waren zichzelf te zoeken, over de gemeente te gaan heersen. En dat het moest zoals de Heiland al eerder had gezegd: wie leider moet zijn, die zij de allerminste en zij aller dienaar.

Ze hadden het in hun gedachten wel eens gezien en besproken als het zitten op tronen en het heersen in een koninkrijk. Maar nu voelden ze het: het werd dienen en zorgen als herders over een kudde, met eindeloze zorg, met algeheel wegcijferen van zichzelf. En ze hadden wel zoveel zelfkennis, dat ze beseften: hiertoe zijn we van onszelf in het geheel niet in staat. Hier schieten onze krachten hopeeloos te kort.

Juist die dingen, die de Heere van hen verlangde en zojuist had aangeroord, gaven zulk een scherpe kijk op wat er in de ambtsdienst van hen werd verlangd. Een onuitputtelijk geloof. Een zich geheel wegcijferende liefde. Een schier eindeloos geduld.

En nu is dit het mooie (en daarom lijkt het zulk een goed gebed): ze waren zich wel bewust, dat de Heere niet minder kon vragen. Ze gingen niet aan wat de Heer van hen eiste, tornen. Ze onttrokken zich niet aan de gehoorzaamheid. Dát staat, voor hen vast: het mag in de gemeente des Heeren niet anders.

En de bede, waartoe dit hen brengt, getuigt van zelfkennis, van hun zonde en zwakheid. En zo perst het hun uit de ziel: Heere, vermeerder ons het geloof! Heere, geef ons meer geloofskracht, opdat wij kunnen doen wat Ge van ons vraagt!

Ja, dat lijkt een mooi gebed. Wij zouden verwachten, dat dit de goedkeuring van de Heiland wegdroeg. Och, dat we zo maar allen onze roeping beseften, als in dit gebed uitkwam! Och, dat we ook allen maar onze zwakheid en zondigheid en ongeschiktheid toegaven om in de ambtsdienst te staan! en zo nederig en ootmoedig waren als in deze bede uitkomt! En zo vervuld waren van de begeerte om onze taak te vervullen!

Maar nu is dit het bevreedende, dat de Heere dit gebed niet goed keurt.

Dat hoort u aan het antwoord van de Heere.

Het is wel niet zo, als in de Statenvertaling

UIT DE INHOUD:

De bede van de Apostelen om vermeerdering van hun geloof	J. v. D.
Nog eens — een appèl (VI)	C. V.
De grenzen der kerk	C. V.
Troost	H. J. J.
De ontfermingen Gods (XI)	W. B.
Kritische krabbels	Frater
Naar de top der aarde (XV)	P. G.
Afbouw en promotierecht	J. Stw.
Ingezonden	A. K.
Van hier en ginds	
Kerknieuws	

en ook nog in de Nieuwe Vertaling schijnt verondersteld te worden, dat de Heere wil zeggen: en ge hebt niet eens een geloof als een mosterdzaad!

Prof. Greijdanus vertaalt naar een betere tekst: indien ge een geloof hebt als een mosterdzaad... En zo vertaalde het reeds Luther.

Als ge dus zulk een klein geloof hebt, (want hoe klein is een mosterdzaad!) maar als het echt geloof is, dan kan het het schijnbaar onmogelijke. Ja, de Heere zegt daarmee, schrijft Greijdanus, dat het niet een quaestie is van klein of groot geloof, maar van een al of niet hebben van geloof. Ook het kleinste geloof is bekwaam tot wat de Heere hier noemt. Het is maar de vraag of er geloof is, en dat dit geoefend wordt.

Dat bedoelt de Heiland dus niet: hen berispen over hun gebrek aan geloof. Hij wil hen juist bemoedigen tot gebruik van hun geloof! En Hij weert meteen een bedekte beschuldiging af, die in hun vragen eigenlijk lag opgesloten: Heere, Gij kunt dit allemaal nu wel vragen, maar dan moet Ge er ons de kracht ook voor geven! De schuld ligt niet bij ons, maar bij U! Gij hebt wel een grote taak voor ons gereed liggen, maar te weinig gezorgd voor de kracht. En dit is nog een fijn trekje: de apostelen zeiden tot de Heer, en dan staat daar het woord Kurios, de Heer, Die alles kan, en waarom doet Hij het dan niet?

En de Heere wil eens en voorgoed bij allen, die tot de dienst in Zijn koninkrijk geroepen zijn, de pas afsnijden tot zulk vergoelijken van alle halfheid, traagheid, nalatigheid in het volbrengen van de taak met het voorwendsel: ja, dat moet ge van mij ook niet vragen. Daar mis ik nu eenmaal de gaven voor, en al zulke argumenten, die dan worden aangevoerd.

Dit wil de Heere maar zeggen: als ge een roeping ontvangt van de Heer, Uw Gebieder en Koning, — en dat bèn Ik! — dan heb Ik al lang bekeken wat ge daarvoor nodig hebt. Ik vraag nooit van u wat ge niet kunt in Mijn kracht. En geloven is: in Mijn kracht beginnen, en het in Mijn mogendheid voleindigen. Want door het geloof, hoe klein ook, zijt ge aan Mij verbonden en staan gij en Ik er sámen voor, sta Ik met Mijn majesteit achter alles wat ge moet.

Dat is een heel andere beschouwing van de mogelijkheden in onze ambtelijke roeping! De discipelen stelden zich het geloof voor als een soort vloeistof, en zichzelf als vaten, maar half met die geloofskracht gevuld. Of als accu's, doch maar half opgeladen. Heere, vul eerst dat geloof wat bij, voor ge zoveel van ons vraagt. Zet ons eerst wat meer op spanning!

Maar hun Heer zegt: het geloof is heel iets anders. Het geloof is als een levend zaad, in u geplant, en dat geloof heeft de eigenschap, naar de taak te kunnen toegroeien, die Ik van u vraag. Al is het maar zo klein als een mosterdzaadje, dat hindert niet. Want zaad heeft de kracht in zich, die Ik er in heb gelegd, om onder de bedauwing van Mijn Woord en Geest op te schieten en voort te brengen wat er in is gelegd.

Als gij maar de taak aangrijpt in de gehoorzaamheid aan Mij, als Ik ze u opdraag, al lijkt ze, met mensenogen gezien, onmogelijk. Kunt ge een boom ontwortelen, (en een moerbeiboom stond bekend om zijn ontzaglijk taai wortelgestel, zodat hij wel zeshonderd jaar kon blijven staan) en in de zee overplanten? Totaal uit de weg zetten dus? Of kunt ge wel een berg verzetten, zoals er bij Mattheüs staat, zo'n kolos, die ook als in de aarde geworteld staat en met zijn ontzaglijke massa ons met ontzag vervult? Immers neen, dat gaat ver boven uw menselijke krachten. Zo kunt ge voor een taak komen te staan, die naar mensenogen ver boven uw kracht uitgaat, ja, ten enenmale onmogelijk lijkt. Maar het geloof vervult u met bovenaardse kracht. Bovenmenselijke energie. En als ge nu ergens voor gezet wordt, dan moogt ge daarover nooit menselijk gaan redeneren. Want het geloof moet gans anders beginnen. Dat moet zeggen: als de Heere dat van mij vraagt, dan moet het gebeuren en dan zal het kunnen, want anders vroeg Hij dat niet van mij. En dan moet ge op Zijn bevel zien, en de taak aanvatten in het geloof ziende op Hem, en dan zal geen ding u onmogelijk zijn.

Natuurlijk hoeft ge niet aan het bomen ontwortelen, of bergen verzetten. De Heere zegt niet, dat ze dat moeten. Onze Heiland zei ook niet tot die boom: word ontworteld. Maar de Heere bedoelt, dat wanneer het

voor de volbrenging van de dienst waartoe God roept, nodig zou zijn, Zijn discipelen en gelovigen alles zouden kunnen verrichten, ook wat onmogelijk zou schijnen, wanneer er maar geloof in Hem is, en men in dit geloof werkzaam is.

Toen de discipelen apostelen waren geworden, en met Pinksteren gezonden werden naar Jerusalem, en Samaria en Judea en de hele vijandige wereld, die daarachter lag, en tegen Gods heilig Kind Jezus vergaderd vonden, leek het een onmogelijke taak, en naar menselijke maatstaf zou men gezegd hebben: wat doen jullie in de kou? Wat willen die aemechtige Joden? Een handjevol vissers en boeren en ex-tollenaars. Niemand van de elite was er bij, en niemand van de officiële instanties deed er mee, of van de wetenschap. Maar de apostelen dachten er aan, dat zij gezonden waren door hun Heer, hun Kurios, en zij hebben zeker gedacht aan dit woord, en zich gesterkt in hun ook nog maar klein geloof in de Heere hun God, en hebben bomen ontworteld en bergen verzet, en de wereld ontzet door hun grote kracht en allesoverwinnend geloof.

Zou er nog veel van dat geloof zijn op de aarde? Of in onze kerken? En in ons hart? Geloven we nog echt, dat we in de kracht des Heeren alles vermogen? Dat het niet op het getal aankomt, maar op het ware geloof? Het bergenverzettende en bomenontwortelende, dat in de kracht des Heeren doet wat zijn hand vindt om te doen? Hebben we de overgave, om ons zo Hem ter beschikking te stellen? Dan praten we minder en doen meer, dan vechten we minder en bidden we meer, dan vreezen we minder en werken zo lang het dag is, in de kracht des Heeren. En zo breken we niet af maar bouwen Zijn koninkrijk.

Heerenveen.

J. van Dijk.

Proefnummers gewenst?!
schrijf per omgaande een
kaartje aan

Drukkerij STEENBERGEN, ZEIST

en de postbode bezorgt u spoedig het verlangde!

Ik weet dat van nabij, want als predikant van Utrecht was ik op deze, steeds achter gesloten deuren gehouden, synodezittingen aanwezig. Het ging in de discussies véél meer over de meningsverschillen omtrent de „algemene genade”, de „onsterfelijkheid der ziel”, de „vereniging van de twee naturen van Christus”.

De voorgestelde uitspraken over het „genadeverbond” waren voorts gecombineerd met die, welke over het „zelfonderzoek” handelden. En bij de bespreking van deze groep uitspraken trokken de laatste weer veel meer de synodale belangstelling dan die, welke over het genadeverbond handelden. Zonder dat er veel over is gezegd, werden met name die zinsneden, welke uit de Korte Verklaring van 1905 in de voorgestelde leeruitspraken waren overgenomen, door de synode aanvaard.

Voor mij en vele anderen was dat een verblijvend ding.

Want zoals men gemerkt heeft, was ik op grond van de duidelijke feiten er rotsvast van overtuigd, dat opvattingen als die van Prof. Lindeboom en Dr Bouma steeds volledig rechtsgeldig waren geweest in de Geref. Kerken en dat ze ook door de Korte Verklaring van 1905 op generlei wijze waren veroordeeld!

Welnu, dan waren ze dat ook na 1942 gebleven! Dan lieten de leeruitspraken van dat jaar ze ook volkomen vrij. Dan konden ze ook in den vervolge ongehinderd worden gepredikt en geleerd. Dan was er wat dat betreft in de kerken inderdaad „niets veranderd”.

In deze overtuiging schreef ik in een sindsdien reeds vele malen genoemd artikel in De Wachter het volgende:

Bij de bestudering van de uitspraken van de Synode over het genadeverbond valt het op, „dat over een zeer belangrijke kwestie, die in de laatste jaren — en we mogen er wel bijvoegen: in de laatste eeuwen — steeds in discussie was, niet wordt gesproken. We bedoelen het ingewikkelde vraagstuk inzake de verhouding van verkiezing en verbond. Steeds weer dook in de geschiedenis op de vraag: zijn verbond en verkiezing ident in dien zin, dat het aantal uitverkorenen even groot is als het aantal bondelingen, zoo dus dat alléén wie uitverkoren werd bondeling is? Of moeten we scherp onderscheiden tusschen de verkiezing als behoorende tot de verborgen dingen en het verbond als een geopenbaarde, in de historie bestaande werkelijkheid en moeten we dan niet bij het verbond uitgaan van Gods geopenbaarden wil, volgens welken in het verbond begrepen zijn de geloovigen en al hun zaad, aan wie de belofte toekomt?

Over deze zaak is steeds verschil van meening geweest. Indertijd werd hierover lang en breedvoerig gediscussieerd tusschen Dr A. Kuyper en Prof. Lindeboom c.s. Prof. Greijdanus heeft in zijn prachtige artikelen over Genadeverbond, Doop en Zelfonderzoek deze kwestie nog weer eens helder belicht.

Na lange jaren van soms felle polemiek is dit moeilijke vraagstuk eindelijk op de bekende synode van 1905 ter sprake gekomen. Maar deze Synode waagde zich zeer wijselijk niet aan een oplossing. Zij bepaalde zich tot enkele uitspraken waardoor de consciëntien gerust gesteld moesten worden en eenzijdigheid in het voorstellen van sommige punten werd voorkomen. De commissie die over deze zaak moest rapporteren schreef zelfs, dat een Generale Synode over geschillen als ook het hierbedoelde is geen beslissende uitspraak kon of mocht doen.

Welnu in dit spoor van de Utrechtsche synode van 1905 bewoog zich ook de Sneeker Synode-in-Utrecht van 1942. Ze sloot zich zelfs uitdrukkelijk bij de uitspraken van 1905 aan. Ze sprak uit wat men ten aanzien van het Verbond stipt moet vasthouden, maar ging geen streep verder! Voor een broederlijke

Nog eens: een appèl

VI

Naar een nieuw conflict

De geschiedenis herhaalt zich.

Zoals we reeds vernamen, werd na 1905 de oude gereformeerde leer omtrent verbond en belofte onverzwakt en onvermengd in de Gereformeerde Kerken geleerd.

Dat wil zeggen: vrijuit en door steeds meederen werd het gepredikt, dat de belofte des verbonds, zoals die in het doopsformulier zo prachtig wordt omschreven, aan alle gedoopte kinderen toekomt. En dat daarom ook de aan deze kinderen toebediende doop een echte, een waarachtige, een volle doop is.

Of, met andere woorden gezegd: dat de doop een **inhoud, kracht en ernst** heeft, welke geheel onafhankelijk is van de gesteldheid van hen, die de doop ontvangen.

Laat ik één voorbeeld geven.

Daaraan kan men zien hoe ondubbelzinnig dat geschiedde.

Dr C. Bouma, de bekende Haagse predikant, schreef eens:

„In Zijn heilige, heerlijke Verbondstaal noemt de Heere de kinderen des Verbonds niet alleen Zijn kinderen, maar Hij **geeft** hun ook de beloften des Verbonds.

Hij belooft ook, dat Hij hun God wil zijn.

Welke de beloften zijn van het Verbond der genade — lees het slechts in de onnavolgbaar tedere taal van het Doopsformulier, wat de God des Verbonds heeft beloofd: de Vader, dat Hij ons tot Zijn kinderen aanneemt; de Zoon, dat Hij ons wast in Zijn bloed; de H. Geest, dat Hij ons tot lidmaten van Christus heiligen wil.

Zó zijn de beloften van het Verbond. Dat alles belooft de Heere aan de kinderen van het Verbond.

En die beloften gelden voor al de kinderen van het Verbond.

Hier mogen we geen scheiding maken; niet zeggen, dat het wel geldt voor de één en niet voor de ander, God belooft aan al de kinderen des Verbonds al Zijn heilsgoederen. Dus ook aan hen, die niet wedergeboren zijn. Ook aan hen, die nooit worden wedergeboren.

Ook aan een Verbondskind, dat verloren gaat, worden de beloften gegeven.

Maar als zulk één later moedwillig breekt

met het verbond en met den God van het Verbond en dien de rug toekeert, ontvangt hij geen deel in de rijen van de erfenamen der genade.

Door zijn eigen ongehoorzaamheid aan den God van het verbond en van zijn vaders heeft hij den zegen zelf veracht en verworpen. Ondanks het feit, dat de Heere hem veel had beloofd, heeft hij door zijn ongehoorzaamheid de hemelpoort voor zichzelf toegesloten...

Zoo zegt dan het: „dit Uw kind” (uit het gebed vóór den doop) niet, dat dit kind nu ook zeker is wedergeboren, allerminst dus, dat het kind op grond van de veronderstelling is gedoopt.

Het spreekt van de Verbondsbetrekking tusschen dat kind en den Heere. Krachtens die betrekking is het kind een kind des Heeren. De Heere belooft het, **ernstig gemeend, al de goederen der genade**.¹⁾

Zo schreef en preekte Dr Bouma.

En zoals hij dat deed, deden het vele anderen.

Terecht schreef Prof. Vollenhoven in 1944: „Vooraf in den laatsten tijd won onder „B” (de leden der kerk die uit de vroegere dolerende kerken voortkwamen) de erkenning veld, dat speciaal in de leer omtrent het genadeverbond menig gegeven van Schrift en confessie en daarmee ook de christelijke levenspraktijk in de eenvoudige theologie van Helenius de Cock c.s. beter tot zijn recht kwam dan in den ongetwijfeld genialen, maar ook wel eens ietwat speculatieven gedachten-gang van een constructieven geest als Kuyper”.²⁾

* * *

Terwijl nu overal in de Gereformeerde Kerken zo gesproken en geschreven werd, vonden tengevolge van de „meningsverschillen”, welke in de dertiger jaren in de Geref. Kerken voorkwamen, de kwesties van genadeverbond, verbondsbelofte en doop, ook hun weg naar de generale synoden van die kerken. En de synode van 1939—42 deed ook daaromtrent een reeks uitspraken.

Merkwaardig: op deze synode werd maar zeer weinig over het verbond enz. gesproken.

¹⁾ Om de „Unica Catholica”, blz. 22.

²⁾ Rondom „1905”, Woord Vooraf.

bespreking van het vraagstuk van de verhouding van verkiezing en verbond blijft dus de weg ten volle open. En wie ook maar eenigszins op de hoogte is van de enorme moeilijkheden, die zich hier voordoen kan daar alleen maar dankbaar voor zijn. Iedere uitspraak omtrent deze zaak in het huidige stadium der kerkelijke en theologische ontwikkeling zou een te vroeg geplukte vrucht zijn geweest. En ellende en verwarring zouden de bittere gevolgen zijn geworden".

Uit dit direct na de vaststelling der leeruitspraken geschreven artikel, kan men duidelijk opmaken hoe ik en vele anderen de situatie zagen.

Er was geen haar op ons hoofd, dat er aan dacht, dat beschouwingen als van Lindeboom en Dr Bouma en hun geestverwanten daardoor zouden veroordeeld zijn! Het bevreedde mij zelfs zeer, dat mij in synodale kringen het schrijven van dit artikel kwalijk werd genomen. Ik had, zo zei men, de leeruitspraken „naar me toegehaald" en ze geheel verkeerd geïnterpreteerd!

Ik leefde evenwel in de zekerheid dat ik dat niet had gedaan. Men kan uit het geciteerde artikel ook zien hoe welwillend en vol vertrouwen de latere bezwaarden tegenover de keer geïnterpreteerd.

Een paar maanden nadat de synodale beslissingen officieel waren afgekondigd kwam evenwel de grote ontuchtering.

Wat toch was het geval?

De synode had besloten, dat er een **Toelichting** op de leeruitspraken zou verschijnen, waarin „de strekking en de betekenis der door haar gedane leeruitspraken" nader zouden worden „uiteengezet".³⁾

De verschijning van deze Toelichting veroorzaakte bij velen een hevige schok.

Want daardoor werd een opvatting als die van Dr Bouma zonder meer afgewezen.

In die Toelichting werd namelijk pertinent geloofd, dat aan alle bondelingen de volle verbondsbepoortte toekomt.

Met alle nadruk werd daartegenover betoogd, dat men ten aanzien van die bepofte moet onderscheiden worden tussen een „aanbieding des heils" en een „onvoorwaardelijke heilsbepofte". En daarbij werd uitgesproken, dat een deel van de dopelingen, — de niet-uitverkorenen — van God niet meer ontvangen dan die, tot hen, met „bizonbere kracht" komende „aanbieding des heils", terwijl aan de anderen — de uitverkorenen — de „onvoorwaardelijke heilsbepofte" wordt gegeven. Deze „onvoorwaardelijke heilsbepofte" vormde voorts de speciale inhoud van de doop. korenen miste de speciale inhoud van de doop! In feite werd zo het bestaan van tweeërlei doop geleerd.⁴⁾

Ten gevolge van wat de Toelichting als de door de synode bedoelde „strekking en betekenis" voorschreef, werden vele kerkleden „bezwaard" over wat de synode had uitgesproken en kwamen van alle kanten de bezwaarschriften los.

Zoals bekend is, werden al deze bezwaarschriften door de volgende synode, die van Utrecht-1943 afgewezen. Dat geschiedde op grond van het sindsdien bekend en berucht geworden, dikke en duidelijke, **Praeadvies**.

Door wat in dat geschrift werd betoogd

bleef er geen zweem van twijfel over ten aanzien van de zakelijke inhoud der synodale leerbeslissingen.

Speciaal op één ding wil ik in dit verband nog wijzen.

Door verschillende broeders was aan de synode ook verzocht, dat zij duidelijk zou uitspreken, dat niemand gehouden was „de genomen besluiten te verstaan in het licht der Toelichting".

Maar daarvan wilde de synode niets weten.

De commissie, die haar over deze zaak moest adviseren, schreef dat het „onverantwoord" zou zijn dit te doen! Ja, als dat zou geschieden naar aanleiding van de ingekomen leeruitspraken, zou zo iets zelfs „uiterst gevaarlijk" wezen. Het zou het „gezag" van de in geding zijnde uitspraak ernstig „ondermijnen!".⁵⁾ Luisterend naar dit advies besloot de synode toen „te verklaren, dat zij geen aanleiding vindt om iets toe te voegen aan of af te doen van hetgeen de synode Sneek/Utrecht aangaande de betekenis der Toelichting heeft verklaard".⁶⁾

Nu was er geen enkel misverstand meer mogelijk.

Men wist precies wat de synode wilde.

Voor al omdat de synode de verwachting uitsprak, „dat de bezwaarde broeders door de in het rapport der praeadviseerende commissie (het „Praeadvies") bijgebrachte argumenten van de juistheid der betrokken uitspraken overtuigd zullen worden".⁷⁾ Want door zo te spreken nam de synode de argumentatie en het Praeadvies voor haar rekening.

Neen, er was geen twijfel meer mogelijk. De gevoelens van Lindeboom, Dr Bouma en de zeer velen, die met hen eens geesten waren inzake bepofte en doop, waren **veroordeeld**.

Toelichting en Praeadvies hadden gefungeerd als een vergrootglas, vervaardigd in opdracht van de synode en waardoor deze ons duidelijk liet zien, wat zij in haar uitspraken had vastgelegd.

Of men later al verklaarde dat men die Toelichting en dat Praeadvies mocht wegwerpen betekende toen niets meer!

Als men door een vergrootglas heeft gezien wat er in een ding zit, wordt er dan soms iets aan zo'n ding veranderd als men het vergrootglas wegwerpt? Verandert zo'n ding zelf daardoor?

Bovendien: uit wat in Toelichting en Praeadvies werd gezegd, bleek onmiskenbaar, dat de fragmenten uit de Korte Verklaring van 1905, die in de leeruitspraken van 1942 waren opgenomen zo waren geschikt, dat men, eerlijk lezende wat er in staat, ze ook niet anders kòn en mócht lezen dan zo.

Prof. Ridderbos had inderdaad gelijk toen hij tot de bezwaarden sprak: U vraagt de leeruitspraken anders te mogen lezen dan zó, als Toelichting en Praeadvies die omschrijven. Probeert U dat eens! — Het zal u niet gelukken.

Ja, alle misverstand was verdwenen. Alle nevelen weggevaagd.

De synodale woorden waren duidelijk, zowel in hun veroordelende als in hun positieve betekenis.

Wat ze precies zeiden, hopen we volgende week te zien.

C. V.

Maar die boeken geven toch niet de preciese, de **werkelijke** grenzen der kerk aan. Want niemand kan met volkomen zekerheid uitmaken wie wèl en wie nièt in Christus zijn ingelijfd, wie wèl en wie nièt voorwerp zijn van Gods genade, wie wèl en wie nièt uitverkoren zijn.

Ja zeker, we kunnen wèl met zekerheid vaststellen of ergens de kerk van Christus is.

Daaromtrent kunnen we zekerheid des geloofs verkrijgen.

Want als ergens het volle Evangelie der Schriften wordt gepredikt, dan, zo zei Calvijn, behoeven we er geen ogenblik aan te twijfelen of daar de kerk is. Dan kunnen we met zekerheid vaststellen: daar is de kerk.

Maar op de vraag wie er in waarheid tot de kerk behoren kunnen we geen antwoord geven met die zekerheid welke aan het ware geloof eigen is. Hier kunnen we niet verder komen dan tot een „oordeel der liefde".

Dat wil zeggen: de grenzen der kerk kunnen we niet met zekerheid aanwijzen. God houdt die voor ons verborgen.

Dat wij de grenzen der kerk niet precies kunnen ontdekken wordt duidelijk in onze belijdenis uitgesproken.

Want die zegt kort en krachtig, dat er in de kerk, zoals die naar de wil van Christus op aarde bestaat en leeft, altijd „hypocrieten" met de „goeden" vermengd zijn. Hoewel deze lieden „naar het lichaam" wèl „in" de kerk zijn, zijn ze toch niet „van" de kerk.

En vervolgens verzekert de belijdenis, dat er ook **buiten** de kerk, zoals die hier op aarde verschijnt en als georganiseerd geheel optreedt, nog vele gelovigen zijn.

In art. 28 worden immers de gelovigen welke zich niet bij de „heilige vergadering" der kerk hebben gevoegd, opgeroepen dat metterdaad te doen. Juist omdat ze gelovigen zijn worden ze daartoe opgewekt. Ze moeten het „ambt", de plicht, der gelovigen gaan uitoefenen, die speciaal daarin bestaat dat ze zich afscheiden van degenen, die niet van de kerk zijn, om zich daarna te voegen bij deze vergadering.

De situatie ten aanzien van de kerk, zoals ze hier op aarde optreedt, is, als we op haar grenzen letten, dus zó, en blijft ook altijd zo, dat vele **ongelovigen binnen de kerk** zijn en vele **gelovigen buiten haar**.

Of, om het met Augustinus', graag door Calvijn overgenomen, woord te zeggen: Er zijn steeds veel **bokken** binnen en veel **schapen** buiten de naar Christus wil hier geïnstitueerde en zich steeds door instituerende kerk.

Het spreekt van zelf, dat ook deze waarheid ten aanzien van de kerk voor ons geen „dood kapitaal" mag zijn.

Integendeel: als iedere waarheid moet ze mee onze houding, ons gedrag, bepalen. En ze **doet** dat ook, vanzelf en onweerstandelijk, als we ook in dit opzicht oprecht **gelooven**, wat in de belijdenis staat uitgedrukt.

Het geloven van de waarheid dat er in de kerk hypocrieten zijn, leidt er b.v. als van zelf toe, dat in de kerk rusteloos wordt gepredikt **tegen de zonde**. Dat er **ontdekkend** wordt gepreekt. Dat er gewaarschuwd wordt tegen schijn-godsdienst, tegen afval. Het leidt tot een prediking waarin o.a. met klem gezegd wordt, dat het lid-zijn van een „plaatselijke kerk" zonder meer niet genoeg is. Dat het op waarachtige bekering aankomt.

Wie een beetje met de kerk heeft meegedeeld en zijn ogen goed heeft gebruikt, die wéét hoeveel goddeloosheid, en dan van de ergste soort als: hoogmoed, zelfzucht, laatzinnigheid, eerzucht, intellectualisme, koppigheid, zich met de schone schijn van beginselvastheid, ijveren voor de zaak des Heren, trouw in de geestelijke strijd enz. siert. En hoe duizenden, soms jaren lang, zich door deze schijn hebben laten verblinden.

Wie zal zeggen hoeveel hypocrieten „uitwendig" met de kerk hebben meegedaan, maar tegelijk haar „inwendig" hebben vergiftigd.

Maar het geloof, dat er inderdaad ook ware kinderen Gods, medechristenen dus, buiten de naar Gods wil geïnstitueerde kerk leven, zal eveneens invloed hebben op het gedrag van de gelovige kerkleden. Het zal niet minder hun houding en handelen bepalen dan het geloof, dat er in de kerk goddelozen zijn.

De grenzen der kerk.

De kerk van Christus heeft haar grenzen. Maar: die grenzen kunnen wij nooit met zekerheid vaststellen.

Dit zijn twee waarheden, die ons bij ons spreken over en handelen in de kerk steeds ook moeten beheersen.

Inderdaad, **de kerk heeft haar grenzen**.

Want de kerk is de vergadering der **gelovigen**. Dat is van die mensen, welke door de Heilige Geest zo zijn bewerkt, dat ze in Christus gingen geloven. Wie niet werkelijk geloven, behoren niet in waarheid tot de kerk. Die behoren tot degenen „die buiten zijn". Die zijn geen huisgenoten maar vreemden. Die zijn niet ingelijfd in het lichaam van Christus.

Inderdaad de kerk heeft haar grenzen.

Er is een **antithese**, ook wat de **personen** betreft, tussen de kerk en de wereld.

Maar: **geen enkel mens kan aangeven hoe de grenzen van de kerk precies lopen**.

Ook de ambtsdragers niet.

Natuurlijk, die moeten de lidmatenboeken van de kerk bijhouden. En daarin mag niemand ingeschreven worden die niet eerst belijdenis van zijn geloof deed. En voorts moeten daarin worden opgenomen de namen van alle gedoopte kinderen. In die boeken staan allen, die de kerk, naar de norm van Gods Woord, als leden der kerk erkent en behandelt.

³⁾ Toelichting, pag. 7.

⁴⁾ Idem, blz. 21.

⁵⁾ Prae-advies, blz. 60.

⁶⁾ Acta van de Synode van 1943/45. Art. 167.

⁷⁾ Idem.

Neen, die wetenschap mag er ons niet toe brengen in enigerlei opzicht ontrouw te zijn aan de norm, welke Christus ons in zijn woord ten aanzien van onze kerkelijke taak stelt.

Ze mag ons geen ogenblik doen verflauwen in de strijd om eerst onszelf en daarna anderen te dringen tot een rusteloze dienst in en voor de kerk, zoals Christus die op aarde doet leven.

Ze mag ons daarom b.v. in geen enkel opzicht doen verslappen in de oproep tot ons zelf en anderen om ons in heel ons kerkelijk gedrag te voegen bij de kerk, die naar de door Christus gestelde kernnorm leeft.

Maar evenmin mag deze waarheid door ons worden genegeerd! Neen, gelovig kerkelijk handelen sluit ook het ernstig rekenen met deze waarheid in.

Als we dat niet deden zouden we daardoor ook kerkelijk ontrouw zijn.

Want we moeten de gelovigen die leven buiten de kerkelijke gemeenschap, welke naar onze overtuiging naar Christus' wil is ingericht, vasthouden. We moeten contact met hen zoeken. Gemeenschap met hen oefenen. Met hen spreken. Hen helpen. Vooral ook hen lokken, hun prediken met onze wandel, speciaal door ons concrete kerkelijk leven. We moeten met hen samenwerken zo veel het kan. En dat alles ook en vooral met het oog op de „zichtbare” eenheid, waartoe allen die Christus in onverderfelijkheid liefhebben moeten komen!

Pas als we dit alles doen, leven we naar de kerkwet, die onze Heiland ons elke dag voorhoudt.

Pas als we dit doen zijn we kerkelijk trouw. Ja, de kerk heeft haar grenzen.

Wie doet alsof die er niet zijn doet zonde. Maar wie doet alsof hij ze precies kent doet ook zonde!

C. V.

Troost

Er zijn soms ogenblikken in het leven, dat de ellende van dit bestaan van alle kanten op ons aankomt. Een familielid sterft aan kanker, na een schier ondragelijk lijden van maanden. Een kennis gaat heen, na jaren geleden te hebben aan een ongeneeslijke bloedziekte. De krant staat vol van allerlei ongelukken en rampen, waardoor velen uit dit leven worden weggerukt. Als we dat lezen gaan de gedachten uit naar weduwen en wezen, die man en vader moeten missen, of naar ouders, die treuren over hun kinderen, die niet meer zijn. Dan weer horen we van een oude vriend, die in een zenuwinrichting verpleegd wordt en van anderen die overspannen zijn en het leven niet meer aan kunnen. Voeg daarbij de geruchten van oorlog en opstand en bloedige of onbloedige revoluties met alle ellendige gevolgen daarvan en de ellende grijnst ons van alle kanten aan. Wat is de troost die tegenover dit alles te stellen is?

Ik las ergens, dat het woord troost samenhangt met dezelfde stam, die ook in **vertrouwen** zit. Oorspronkelijk zou het betekenen: vertrouwen, vastheid. Troost hebben zou hetzelfde zijn als: vastheid hebben, een goed toezicht hebben. Iemand troosten is dan: iemand vaste grond onder de voeten schuiven. Iemand wiens vertrouwen geschokt is en die z'n houvast kwijt is weer iets geven, waaraan hij zich vast kan grijpen.

Van de catechisatie zullen de meesten van ons zich wel herinneren, dat ons daar geleerd werd: troost is de kennis van een zeker goed, dat gesteld wordt tegenover een zeker kwaad. Er is veel kwaad in dit leven en niemand ontkomt aan de ondervinding daarvan. En elk mens zoekt in kwade dagen de een of andere troost. Maar die troost is meestal ijdel of schraal.

Door alle eeuwen heen hebben de mensen zichzelf en anderen trachten te troosten met dezelfde overleggingen. Zoals men dat nu doet, deed men dat ook al voor een paar duizend jaar. Dat kunnen we lezen bij dichters en filosofen en ook op de grafschriften, die er uit de oudheid over zijn. Als iemand een groot verlies geleden had troostte men hem door te wijzen op het goede, dat hij nog over had. Of men wees op het feit, dat tegen de dood nu eenmaal geen verweer was en dat allen hetzelfde lot moesten delen. Wat

men toch ook toen al wel een schrale troost gevonden zal hebben. Een ander trachtte treurenden tot berusting te brengen door te zeggen, dat dit leven toch ook niet alles was. Of men herinnerde aan de goede naam, die de gestorvene had nagelaten.

Meestal kwamen de vertroosters niet verder dan tot de vermaning om het lot maar moedig te dragen. Doch waar men de moed vandaan moest halen wisten ze ook niet te zeggen. Er is nu eenmaal voor hen, die God niet kennen geen troost tegen de dood. Zonder God is men ook zonder hoop in de wereld.

Ook komen we vermaningen tegen om zich maar te troosten door het goede van dit leven te genieten, zolang er nog te genieten valt. Sommigen gaven de raad om maar veel wijn te drinken, die de ellende doet vergeten. Of men wees op de muziek, als een zoete troosteres.

Maar, zal iemand zeggen, de heidenen wisten toch van de „onsterfelijkheid der ziel”? Hadden ze daaraan dan geen troost? Inderdaad wordt dit vaak als een troostgrond genoemd, dat de goeden voortleven en eigenlijk niet dood zijn. We kunnen zelfs lezen, dat de dood een weldaad is, een herboren worden tot een ander leven. Sommige wijsgeren zagen in het lichaam een kerker voor de ziel en de dood dus als een bevrijding uit een gevangenis. Volgens hen is de dood een terugkeer naar het gebied, vanwaar men gekomen is. Er is zelfs wel sprake van een hemelvaart van de ziel. Ook wordt de dood voorgesteld als een zoete slaap en het graf als een stille rustplaats. Maar we krijgen de indruk, dat velen, uitgesproken of onuitgesproken, sterk twijfelden aan de werkelijkheid van een voortbestaan der ziel. We komen nogal eens de uitdrukkingen tegen: als het tenminste waar is! In de troostredenen komen vaak uitdrukkingen voor als: mogelijk, misschien, wellicht, eventueel. De gedachte aan een eeuwig leven was voor velen niet meer dan een troostrijke hypothese ofwel onderstelling. Men geloofde er niet veel van.

Toen Sokrates veroordeeld werd om de giffeker te drinken, zei hij tot z'n rechters, dat hij de dood niet vreesde: „De dood was immers of een eeuwige slaap of de overgang tot een nieuw leven; in geen van beide gevallen was hij een kwaad”. Maar dat of-of bewijst reeds de onzekerheid. En wat voor troost zou er liggen in een eeuwige slaap?

Hoe anders spreekt de Schrift. Zij kent een andere God, dan de god der filosofen. Zij kent de God van Abraham, Izak en Jacob. De levende God en de God van levenden. Als de Sadduceeën bij de Here Jezus komen met hun bekende vraag aangaande de opstanding, dan zegt de Heiland: „Gij dwaalt, niet wetende de Schriften noch de kracht Gods... En wat aangaat de opstanding der doden, hebt gij niet gelezen hetgeen van God tot ulieden gesproken is, die daar zegt: Ik ben de God Abrahams en de God Isaäks en de God Jakobs? God is niet een God der doden, maar der levenden.” Matth. 22 : 29v.

Dit leven kan zo troosteloos zijn. Daar weet de Schrift ook van. We lezen in Jes. 54 : 11: „Gij verdrukte, door onweder voortgedrevene, ongetrooste”. Er is ook sprake in de Schrift van „moeilijke vertroosters”. In de N.V. heten ze: „jammerlijke vertroosters”. Job 16 : 2. We worden gewaarschuwd voor de afgoden, die niet echt kunnen troosten. „Want de terafim spreken ijdelheid, de waarzeggers schouwen leugen, bedriegelijke dromen spreken zij, nietswaardige troost bieden zij. Daarom trekken zij voort als een kudde die in nood is, omdat zij geen herder heeft.” Zacharia 10 : 2.

Ook grote rijkdom of veel bezit geeft geen houvast in het leven. Er zijn rijken, die op hun rijkdom vertrouwen en op hun vermogen zich beroemen. Maar de dichter van Psalm 49 ziet „dat wijzen sterven, dat dwazen en redelozen tezamen te gronde gaan en hun vermogen aan anderen nalaten. Hun diepste gedachte is, dat hun huizen altoos zullen bestaan, hun woningen van geslacht tot geslacht; zij noemen de landen naar hun namen. Maar de mens met al zijn praal houdt geen stand; hij is gelijk aan de beesten die vergaan”. Wee, wie op aardse schatten hun vertrouwen stellen. Hun geldt het woord van de Heere Jezus: „Wee u, gij rijken, want gij hebt uw vertroosting reeds”. Luk. 6 : 24.

Er is maar Eén, Die echte troost kan bieden, namelijk God, de HERE. Hij Zelf is de troost

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN. Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Utrecht
Drs H. R. Rookmaker, Leiden
Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Secretariaat Geref. Persvereniging „Opbouw”:

H. Albracht, Prof. Wentlaan 50, Utrecht

Penningmeester van de Geref. Persvereniging:

Drs J. F. J. Lamet Antilopelaan 2,
Geldrop, post Eindhoven

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

van zijn volk. Al vergaat dit leven en de HERE blijft ons over, dan hebben we troost in leven en sterven. Dan hebben we niets te vrezen, ook al gaan we door een dal van doodsschaduw.

De HERE is de Herder van zijn volk. Hij zorgt voor de zijnen, zoals een goede herder voor de schapen zorgt. Onder zijn hoede zijn ze veilig. Daarvan zegt de bekende troostpsalm: „De HERE is mijn herder, mij zal niets ontbreken. Hij doet mij nederliggen in grazige weiden; Hij voert mij zachtkens aan stille wateren. Hij verkwikt mijn ziel. Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid om Zijns naams wil. Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij; uw stok en uw staf, die vertroosten mij”. De Almachtige is zijn stut en steun. Dat is zijn troost.

In een ander beeld wordt de HERE vergeleken met een Moeder, die haar kind troost. Ik denk aan Jes. 66: „Want zo zegt de HERE: Zie, ik doe haar de vrede toestromen als een rivier en de heerlijkheid der volken als een overvolle beek; dan zult gij zuigen, gij zult op de heup gedragen worden en op de knieën gekoesterd worden. Als iemand dien zijn moeder troost, zo zal Ik u troosten, ja, in Jeruzalem zult gij vertroost worden”. Toen Jesaja deze woorden sprak en schreef was de toestand van Jeruzalem troosteloos voor ieder, die aanmerkte de dingen die men ziet. Maar Jesaja gaf uitzicht op een heerlijke toekomst. Jeruzalem zou getroost worden. En vanuit die toekomstige troost straalde het licht reeds over het volk, dat nog in grote nood was. Allen die dit troostwoord geloofden waren toen reeds getroost in dat blijde vooruitzicht.

Jesaja noemen we wel de Evangelist onder de profeten. We zouden hem ook wel de profeet van de troost kunnen noemen. Het gedeelte, dat met hoofdstuk 40 begint noemen we dan ook wel terecht het troostboek. We kennen allen wel de troostrijke woorden: „Troost, troost mijn volk, zegt uw God. Spreekt tot het hart van Jeruzalem, roept het toe, dat zijn lijdenstijd volbracht is, dat zijn ongerechtigheid geboet is, dat het uit de hand des HEREN dubbel ontvangen heeft voor al zijn zonden”.

Naast de profeet Jesaja zijn ook de Psalmen vol van troost. Psalm 23 heb ik reeds genoemd. Psalm 119 laat uitkomen, dat het woord Gods tot troost is in dit leven. We lezen daar vanaf vs 49: „Gedenk het woord tot uw knecht, omdat Gij mij hoop hebt gegeven; dit is mijn troost in mijn ellende, dat uw belofte mij levend maakt. Hoezeer overmoedigen mij bespotten, van uw wet wijk ik niet. Als ik denk aan uw verordeningen van ouds, o HERE, dan ben ik getroost”.

Ook het Nieuwe Testament wijst naar God en naar Jezus Christus als „de enige troost in leven en sterven”. Simeon verwacht „de vertroosting Israëls”. Hij ziet uit naar de komst van de Christus Gods. Paulus spreekt van

„God, die de nederigen vertroost en die hem getroost heeft door de komst van Titus”. II Cor. 7 : 6. In het begin van deze brief spreekt hij van „de God aller vertroosting, die ons troost in al onze druk, zodat wij hen, die in allerlei druk zijn, troosten kunnen met de troost, waarmee wij zelf door God vertroost worden.”

De HERE troost Paulus door hem Titus te doen ontmoeten. En door hem goed bericht te doen toekomen uit de gemeenten. God kan troosten door zijn daden.

Maar vooral door Gods beloften worden we getroost. Door de beloften van het eeuwige leven en de onvergankelijke erfenis. God belooft aan zijn volk, dat het altijd bij de Here Jezus mag zijn. Als Hij wederkomt en de doden in onverderfelijke zal worden opgewekt. Met een vreemd woord zeggen theologen wel, dat de troost vaak eschatologisch is. D.w.z. we worden getroost met wat ons toegezegd wordt bij de wederkomst van Christus. Welke troost is er tegen de dood? Dat de ontslapenen in Christus met Hem zullen opstaan in eeuwige heerlijkheid. Als Paulus in I Thess. 4 en 5 gesproken heeft over het lot der ontslapenen en over wat er gebeuren zal als de Here Jezus komt op de wolven des hemels, dan eindigt hij zijn uiteenzettingen met: „Zo dan vertroost elkander met deze woorden” 4 : 18 en: „Daarom vermaant elkander en sticht de een de ander, gelijk gij ook doet”. 5 : 11.

Het is God die zijn volk door Zijn beloften vertroost. Maar mensen kunnen elkander

troosten en vermanen en opbouwen, door van die beloften te spreken. In dagen van ziekte en rouw kunnen we elkaar weinig helpen. We kunnen zieken niet genezen en doden niet weer levend maken. Maar toch kunnen we veel voor anderen zijn. Door op de beloften Gods te wijzen. Door van de Here te spreken, die opgestaan is uit de doden en die al de zijnen zal opwekken tot eeuwig leven. Door eens de vraag te stellen: Leeft de almachtige God dan niet meer? Leeft de God van Abraham, Izak en Jacob dan niet meer? We kunnen moedelozen troosten, vermanen, stichten door te belijden met mond en hart: Ik geloof de wederopstanding des vleses en een eeuwig leven.

Doen we dat wel eens? We brengen zieken bloemen of fruit. We drukken rouwenden de hand en wensen sterkte. Voor meer is op een begrafenis vaak weinig gelegenheid. Maar wijzen we iemand, die in de put zit, wel eens op de Here Christus, die de dood heeft overwonnen? Spreken we wel eens van God, die de doden levend maakt? En van de Here Jezus, wiens gemeenschap onze overledenen mogen hebben? Of schamen we ons voor onze belijdenis? Of is er soms twijfel in ons hart of het wel waar is? Dan zijn we evenver als de heidenen waarover ik in het begin van dit artikel sprak. Dan mogen we ons van ons ongelof bekeren. Want het is waar: Jezus Christus leeft. En wie in Hem gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven. Zijn eigendom te zijn is de enige troost in leven en sterven.

H. J. Jager.

De ontfermingen Gods

(XI)

Wanneer Paulus het beeld van de pottbakker gebruikt, dan is dit alleen te verstaan in het licht van de Schriften.

De eerste Schriftplaats die ik u in dit verband in herinnering wil brengen is Jesaja 29. Daar spreekt de profeet in een tijd van ernstige politieke spanningen. De nationale zelfstandigheid van Israël wordt bedreigd door machten uit het Noorden. Dat zou zo erg niet zijn, wanneer Israël maar wilde luisteren naar het profetische woord. Want door de dienst Zijner profeten roept de Heere elke dag van 's morgens vroeg tot 's avonds laat Zijn volk toe, dat het niet behoeft te vrezen. Het behoeft alleen maar op Zijn God te vertrouwen. De Heere heeft talloze malen aan Israël beloofd, dat Hij het zal verlossen uit de macht van de vijanden. Israël moet slechts Psalm 62 in praktijk brengen: in God is al mijn heil, mijn eer, mijn sterke Rots, mijn tegenweer, God is mijn toevlucht in het lijden.

Maar het volk wil niet luisteren naar de stem des Heeren. Het durft het niet te wagen met de Heere alleen. En het gaat politieke verbonden sluiten met Egypte.

Dat betekent in de terminologie van Romeinen 9: Israël wil niet van de genade en de ontferming des Heeren leven. Het wil zichzelf verlossen, zichzelf veilig stellen. Het leeft zijn eigen leven en het heeft God uitgeschakeld. En dan menen de Israëlieten ook nog, dat ze dit straffeloos kunnen doen. Ze leven, alsof de Heere dit alles niet ziet en alsof de Heere Zich met deze zaken niet bemoeit.

En dán roept de profeet uit: o die verkeerdheid van u. Wat zet u de zaken toch op hun kop. Of moet de boetseerder op één lijn gesteld worden met het leem, zodat het maaksel van zijn maker zou kunnen zeggen: Hij heeft mij niet gemaakt? en het boetseersel van zijn boetseerder: Hij heeft geen verstand?

Dit betekent: Israël moet niet menen, dat het maar straffeloos God kan tergen. Als het maar doorgaat om Gods genade uit te schakelen, God niet te vertrouwen, zichzelf veilig te stellen en Gods ontferming te verwerpen, dan zal God het openbaren, dat Hij de Boetseerder is en Zijn volk slechts Zijn boetseersel. Dan zal Hij Zich in Zijn strafgerichten openbaren als de majesteteitlike God, Die niet met Zich laat spelen, maar Die ver boven Zijn volk verheven is in onweerstaanbare kracht en in onafwendbare gerichten.

Een verwante gedachte ontmoeten we in een ander Schriftgedeelte: Jeremia 18. Daar krijgt de profeet opdracht om naar de werkplaats van de pottbakker te gaan. Als hij daar komt, is deze ambachtsman juist bezig een werkstuk te maken op de schijf. Dan

gebeurt het echter, dat de pot waar hij mee bezig is, mislukt. Dat is voor de pottbakker geen onoverkomelijke ramp. Want hij maakt van de mislukte vaas weer een klomp leem en vormt er een nieuwe vaas uit.

Toen kwam het woord des Heeren tot Jeremia: zal Ik niet met u kunnen doen zoals deze pottbakker, o huis Israëls? Zie, als leem in de hand van de pottbakker, zo zijt gij in Mijn hand, huis Israëls.

O ja, Israël denkt, dat God aan hen vastzit. Hij heeft immers dit volk verkoren? Hij heeft Israël toch verhoogd boven alle volkeren der aarde? Dus achten ze het onmogelijk, dat God ooit Zijn erfvolk zou verwerpen.

Maar de Heere predikt het hier anders. Hij zegt: het ene ogenblik doe Ik over een volk en een koninkrijk de uitspraak, dat Ik het zal bouwen en planten; maar, wanneer dat volk Mijn ontfermingen, Mijn genade niet op prijs stelt, naar Mijn stem niet luistert, doet wat kwaad is in Mijn ogen, dan moet u niet denken, dat Mijn woord onherroepelijk is, dat Ik nu automatisch aan dat volk vastzit. Dan moet u niet denken, dat Ik niet met Mijn strafgerichten kan komen, omdat Ik eens Mijn beloften heb gegeven. O neen, dan is dat volk in Mijn hand als het leem in de hand van de pottbakker. Dan zal Ik deze mislukte vaas weer in elkaar knippen tot een vormeloze klomp leem om er een nieuwe vaas van te maken.

En zó gebruikt ook de apostel Paulus deze beeldspraak van de pottbakker. Paulus denkt er niet in het minst aan om God voor te stellen als een willekeurige God, Die maar handelt naar Zijn welgevallen, in despotische wellust en in tyrannieke onverschilligheid. Neen, want God heeft aan Israël alle ontferming bewezen. Hij heeft Israël gemaakt tot een sierlijke vaas, een kostelijk stuk vaatwerk. Aan Israël heeft God een zorg besteed, zoals geen enkel ander volk van Hem heeft ondervonden. Maar Israëls reactie was, dat het al die zorg, al die genade, al die ontferming des Heeren heeft verworpen. En toen God ten laatste al de liefde van Zijn hart, de volle ontferming van Zijn ingewanden openbaarde in de zending van Zijn Zoon, toen heeft Israël de Christus aan het kruis geslagen. Het heeft niet willen buigen voor de ontfermingen Gods. Het heeft alleen maar willen roemen in natuurlijke rechten en in eigen werken. Het heeft zichzelf willen verlossen, als in Jesaja's dagen; en niet naar de stem des Heeren willen luisteren, als in Jeremia's dagen. En nu denkt het nóg, dat God aan hen vastzit; dat Hij Zijn volk niet kan verstoten; dat Hij niet naar de heidenen kan gaan met Zijn heil.

Maar dán openbaart de Heere Zijn vrijmacht, Zijn soevereine hoogheid. Met Zijn

KRITISCHE KRABBELS

Positiekeuze

Eén van de verdrietelijkheden in Jan's leven was de wekelijks kerkgang. Niet om de dienst zelf, maar om de omgeving.

Jan kon het maar moeilijk zetten, dat ze na de vrijmaking nergens anders terecht konden dan in het dorpscafé. En vooral als hij zich realiseerde, dat op andere dagen het zaaltje waar ze samenkwamen dienst deed voor bruiloften enz., waar het vaak alleshalve stichtelijk toeging, dan viel het hem zwaar.

Neen, dan in de grote gemeenten! Eenmaal was hij in K. in de kerk geweest. Prachtig was het, vooral het massale gezang bij het machtige orgel.

Jan weet wel dat het bij hen op het dorp nooit zo zal worden. Een klein koppeltje zal het wel blijven.

Toch is hij blij als dominé het initiatief neemt om, zoals het bescheidenlijk wordt uitgedrukt, te komen tot een eigen vergadergelegenheid.

Als weleer de discipelen gaan ze twee aan twee het omliggende land door. De jongelingsvereniging is voor dit doel ingeschakeld en Jan gaat met Dries op stap. Met een aanbeveling van de dominé gaan ze naar de grote gemeenten in de omgeving om te collecteren.

Eén gebeurtenis die Jan en Dries meemaakten zullen we U vertellen. Ze waren gekomen bij een florissante woning. De eigenaar scheen een man-in-goede-doen te zijn. De beide jongens voelden hun hoop stijgen. Hier zouden ze vast een tientje of misschien wel meer krijgen. Na enige ogenblikken zaten ze tegenover de eigenaar van het huis en Jan, die gewoonlijk het woord voerde, vertelde het doel van hun komst.

Toen hij uitgesproken was keek hij met enige spanning naar de man voor hem. Maar hoe ontvullend was het antwoord dat ze kregen: nee, daar geef ik niks voor.

Jan en Dries wisselden een snelle blik. Dan vroeg Jan met verbazing aan de ander: „Maar U is toch ook vrijgemaakt?”

Een ironisch lachje was het antwoord. „Inderdaad, dat ben ik. En ik zal jullie eens precies vertellen waarom.

Ik heb altijd een vaste plaats in de kerk gehad. En daar ben ik op gesteld. Toen de herrie in de kerk begon heb ik me voorgenomen om in ieder geval te zorgen dat ik die plaats hield. Ik besloot dus af te wachten welke partij de kerk zou houden en me daar bij aan te sluiten. De vrijgemaakte partij won de kerk en zodoende ben ik daar lid van. Maar ik vind het natuurlijk grote onzin, dat jullie in je dorp ook al een apart clubje hebben en denk er niet aan om jullie te steunen”.

Jan en Dries waren snel verdwenen. Dries beweerde later dat ze, evenals de zonen van de joodse priester Sceva, dat huis waren ontvloden. Toen ze buiten waren en door een hoge heg aan het gezicht onttrokken, stonden ze elkaar even aan te kijken.

„Dat was een rare sinjeur”, zei Dries. Maar Jan briepte: „die kerel deugt niet”. Met lood in de schoenen gingen ze verder.

Eén goede vrucht droeg deze ervaring. Jan is niet meer zo jaloers op grote gemeenten en mooie kerken.

Frater.

sterke pottbakkershanden zal Hij nu dit hardnekkige volk verbrijzelen, verpulveren — als pottbakkersvaten (Ps. 2). Hij zal deze mislukte vaas in elkaar knippen in grote toorn, in een verschrikkelijk gericht. En Hij zal een andere vaas maken: tot de heidenen zal Hij gaan om uit hen een vaatwerk tot eervol gebruik te formeren.

En als dán nog iemand God durft tegen spreken en de verharding van Israël aan God durft verwijten, dan wijst de apostel zo iemand scherp en fel terug: wie zijt gij, o mens, die tegen God opponeert? Durft ge klagen over Israëls verharding, zonder Israëls schuld in rekening te brengen? Durft ge u een oordeel aan te matigen over Gods verhardingsgericht, zonder Israëls ongerechtigheid te noemen? Maar dat is eerst recht willekeur.

Wie nu nog tegensprekt, bewijst nog niets van Gods ontferming begrepen te hebben. Want verworpen ontferming móet leiden tot een verschrikkelijk strafgericht.

Baarn.

W. Borgdorff.

Naar de top der aarde

(XV)

Toen de predikers van het christelijk geloof ook tot in de gebieden der Lappen doordrongen en zich de worsteling tussen het geloof in Christus en het heidendom ging voltrekken, werd ook fel en verwoed de strijd aangeboden tegen de heidense gebruiken van de magische tovertrommels en het heidense juoike-zingen, waarover wij in het vorige artikel schreven.

Het was de predikant Laestadius, wiens naam voor altijd verbonden zal blijven aan de kerstening der Lappen, die zich in het midden der vorige eeuw voltrok. Deze boetprediker had met zijn woord en voorbeeld een geweldige invloed op de Lappen. Toen hij ging optreden waren zij er na aan toe om aan het gebruik van alcohol en andere ondeugden te gronde te gaan. Hij was een ongemeen energiek man, een man van alles of niets, die

waarbij man en vrouw voor de deur van hun boshut eerbiedig verdiept zijn in de lezing der Schriften. Het doet ons zien, hoe de magische trommel heeft plaats moeten maken voor het Heilige Woord.

Staan zij ons niet zeer na deze onze broeder en zuster in Christus uit Lapland, verdiept in de lezing van Gods Woord, met de stukgelezen Bijbel met de gekreukte bladen op de knie? Er gaat een machtig getuigenis uit van dit plaatje. Het moge zijn, dat ook hier alle resten van bijgeloof niet zijn verdwenen en dat hier en daar ook nog wel een Lapse Rachel wordt gevonden, gehecht aan haar Lapse teraphim, toch moet onze geest zich met Christus' Geest verheugen, omdat de satan ook hier zijn prooi zich ziet ontroofd en omdat, ondanks alle bezwaren en hindernissen als de eenzaamheid en het verstrooid-zijn der mensen over grote vlakten in koude en woestenijs, toch het licht van het heilig

met niets en niemand ontziende felheid de strijd tegen de volkszonden en de oude heidense gebruiken aanbond. De Lappentrommels werden verbrand; alles wat aan het heidendom herinnerde werd in de ban gedaan, de rijke versiering der kleding, de volksdansen, de zang en muziek.

De volgelingen van Laestadius geraakten onder invloed van deze fascinerende prediker vaak in extatische toestand, waarin dan toch weer heidense grondtrekken de overhand kregen in deze mensen, die zelfs met geweld de afkerigen tot bekering wilden dwingen.

Laestadius had soms de grootste moeite om zijn volgelingen in bedwang te houden. Doch ook al ging dit werk van de verbreiding van het Evangelie met veel zonde en gebrek gepaard, het Evangelie overwon. Christus' verlossingskracht en heerlijkheid openbaarde zich ook hier onweerstaanbaar in deze uiterst noordelijke oorden der aarde, waar de mens in eenzaamheid leeft in deze barre woestenijs met weinig onderling contact en gemeenschappelijk verband. Als getuige daarvan verwijs ik U naar de bij dit artikel geplaatste reproductie van een foto, ontleend aan Ernst Manker's boek „Lappmark”, dat in 1953 verscheen. Het is een huiselijk tafereeltje van een boslappenfamilie uit Lundbacken,

Evangelie hier in de tenten en hutten van dit nomadenvolk onweerstaanbaar is doordrongen. Zo worden ook deze schapen van de Goede Herder thuis gebracht in de éne stal. Welk een heerlijke rust en aandachtige concentratie van geest op het Heilige Woord bij dit eenvoudige Lappenechtpaar, dat daar leeft midden in de eenzaamheid, hij actief in het lezen, zij in het luisteren naar de woorden des levens.

Hiermee willen wij onze beschrijving van de reis naar "het land van het schuine dak der aarde" tot afsluiting brengen.

Van vele zijden hebben wij bij herhaling

blijken van belangstelling mogen ontvangen. Eén onzer predikanten stelde mij de schalkse vraag, of dit nu ook behoorde bij de opbouw van het Gereformeerde leven, de doelstelling, die uit de kop van ons blad blijkt. Om haar speelsheid heb ik deze vraag zeer gewaardeerd. Mijn antwoord is, dat ik inderdaad beoogd heb met deze artikelen daartoe een bijdrage te leveren. Of en in hoeverre ik daarin geslaagd ben, laat ik gaarne ter beoordeling aan de lezers over. Gereformeerd leven is ook leven en dat met de blik op Gods wijde wereld gericht. De aarde is des Heren en haar volheid, ook dit deel der aarde, waar het land dunbevolkt en schijnbaar ledig lijkt, waar de nomaden rondzwerven met hun kudden, waar koude en donkerte een groot deel van het jaar heersen en de mens een harde strijd om het bestaan heeft te voeren. Wanneer ik erin geslaagd mocht zijn, onze lezers, van wie de meesten wel nooit in de gelukkige gelegenheid zullen zijn, persoonlijk deze gebieden te bezoeken, iets te doen zien en meebeleven van het interessante land en volk daar in de uiterst noordelijke streken der aarde, waar nog mensen wonen, dan prijs ik mij gelukkig. Het verruimt onze horizon.

Ik vrees wel eens, dat velen onder ons in een krampachtig gespannen en verstarde levenshouding scheef zullen groeien door volkomen verstrikt te geraken in de lianen van allerlei kwesties en conflicten, die tijd en energie verslinden. We kunnen dan wel de mond vol hebben over onze afwijzing van de Doperse mijding, maar ondertussen hebben we ons zelf, zonder dat we het ons bewust zijn, met onze zwaargeladen woorden buiten dit leven geopereerd, dat we niet meer kennen en waarvoor we dan ook niet meer van betekenis kunnen zijn. Laten we allen onze roeping in deze zien en onze tijd en het leven daarin in zijn wereldwijde strekking met ingespannen aandacht blijven volgen, daaraan ook deel hebben voor zover we in onze levensdienst aan God daarin ook gehoorzaam kunnen meeleven.

Aan het eind gekomen van deze reeks, dank ik ook de lezer-zuivelfabrikant, die mij tot keurmeester van zijn boter bevorderde, recht hartelijk. Mijn uitgesproken voorkeur voor de Deense boter gaf hem aanleiding om mij eens enige pakjes van zijn boter te zenden. Mijn huisgenoten, die daarvan rijkelijker mogen proeven dan ik (vanwege de lijn!) roemden om strijd de goede smaak. Zelf blijf ik van oordeel, dat het Deense product een iets rijker aroma heeft dan onze jonge grasboter. Onze boterboer, die vanwege deze zeer geapprecieerde proefzending een enkele bestelling miste, was ondertussen allesbehalve enthousiast over dit bewijs van belangstelling in onze schrijverij. Hij stond al direct klaar met zijn oordeel van „vrijgemaakte onderkruiperij”, waarmee maar gezegd wil zijn, hoe gevoelige zenuwen of lange tenen de mensen tegenwoordig hebben.

Mijn hartelijke dank ook aan Mevrouw C. Ploos van Amstel-de Jonge, die mij een exemplaar deed toekomen van de door haar uit het Zweeds vertaalde roman „Onkruid op Mellangard”. Ik hoop het mee te nemen als reislectuur.

Tenslotte: bij dit alles houden we ook het woord van de Prediker in gedachten: Van al het gehoorde is het slotwoord: Vrees God en onderhoud Zijn geboden, want dit geldt voor alle mensen. Dit is ook de kern van wat ik in forse druk op een groot plakkaat te Kiruna op een schutting rond een groot gebouwencomplex in aanbouw zag staan, naast de gebruikelijke aanwijzingen, wie het sanitair, het vensterglas enz. leverden: Det Bästa i livet är at vara en Kristen! Het beste in het leven is een christen te zijn!

P. Groen.

De derde jaargang begint 1 april a.s. Wie zich nu als abonné opgeeft, ontvangt de maart-nummers GRATIS.

Geeft deze prettige mededeling door aan vrienden en kennissen die tot nu toe verzuimden zich te abonneren!!

Afbouw en Promotierecht

In De Reformatie van 20 december 1958 blz. 98, nodigt ds H. Knoop zijn lezers dringend uit om de brochure van ds K. Schilder: Afbouw, te herlezen. Deze brochure is in 1930 door Kok in Kampen uitgegeven en draagt de ondertitel: een woord inzake de praktische erkenning van het promotierecht der Theologische school te Kampen. Reeds verschillende malen heb ik deze brochure gelezen omdat de daarin gemaakte vergelijking tussen de Theologische Hogeschool te Kampen en de Technische Hogeschool te Delft mij erg interesseert. Thans heb ik de brochure nogmaals ter hand genomen, met name om na te gaan of ds H. Knoop zich terecht op Schilder beroept. Prof. dr K. J. Popma stelde de zaak in „Ruimte” als volgt:

1. „Als de kerken haar school baas laten in eigen huis, kan die school bloeien”. Alle kerkelijke voogdij over de school moet worden weggedaan.
2. Hoogleraren aan de school der kerken behoren eigenlijk geen dienaar des Woords te blijven; zij gaan tot een ander ambt over en zij moeten dubbel voorzichtig zijn als ze in één persoon twee verschillende ambten moeten dragen. Daarbij is de arbeid van hoogleraren t.o.v. dienaren des Woords te vergelijken als het werk van de levieten t.o.v. de priesters.

Reeds eerder stelde de redactie van Opbouw over deze zelfde zaak een aantal vragen.

3. „Is een synode wel het geschikte college om een hoogleraar te benoemen. Is het wel goed, dat alles zo in het geheim gebeurt? Is de verhouding tussen Kerk en School wel zó, als we die tot nog toe hebben gezien? Waarbij misschien ook nog wel een woordje zal moeten worden gewisseld over het promotierecht, waarvoor zo krachtig is geijverd”.

Tegenover deze drie probleemstellingen citeerde ds Knoop zijn collega Faber, die bespreking van de vragen, hier onder punt 3 genoemd, onnodig en ongewenst acht. Ds Knoop besluit dan als volgt:

„Ik zou wel dringend willen aanraden dat men nog eens de belangwekkende en nog altijd — en nu weer? — actuele brochure van K. Schilder: Afbouw leze. Dan zal men zien, dat wat Prof. Popma weer uit de oude doos tevoorschijn haalt in 1930 reeds grondig is weerlegd. Nogeens: Kerken let op uw zaak!”

Om de onrust die over deze kwesties bestaat te bedaren is wellicht het beste om de drie genoemde punten aan de hand van de brochure Afbouw en de gebeurtenissen van de laatste jaren, in rustige overweging te nemen. Als Prof. Popma over revolutie schrijft, ds Faber over uiterst gevaarlijke opmerkingen en ds Knoop commandeert: Kerken let op uw zaak! is het tijd om de argumenten en feitelijke gegevens onder ogen te zien. De Theologische Hogeschool is te snel een twistappel in de kerken om niet te pogen deze haastige uitroepen te overstemmen door het woord van Schilder in „Afbouw” en de stem van de jongste historie.

1. SOUVEREINITEIT IN EIGEN KRING.

We zullen in dit artikel even aandacht geven aan wat we van Prof. Popma onder 1 citeerden.

Prof. Popma wil kerk en school duidelijk van elkaar onderscheiden. De kerk mag geen voogdij over de school uitoefenen, de school moet baas blijven in eigen huis. Daarbij raakt Popma ditmaal niet aan het uitgangspunt, dat de school door de kerk is gesticht en wordt onderhouden.

Stellen we hier nu naast wat Schilder in Afbouw opmerkt, dan kunnen we geen verschil, behalve in accent, ontdekken. In zijn brochure blijkt Schilder een groot voorstander te zijn van het beginsel van souvereiniteit in eigen kring.

Op p. 17 valt Schilder een redenering aan omdat daarin geweigerd wordt: „de Theol. School te zien als een (deels of volkomen) zelfstandig geheel, dat in zichzelf een eigen leven leidt” (vet door K.S.). Men zou „van eenige „sovereiniteit in eigen kring” voor de te Kampen functionerende wetenschappe-

lijke kenacte en in de wetenschap functionerende vreeze van den geopenbaarden God niets” willen weten.

Volgens blz. 18 rekent Schilder zichzelf tot hen die zeggen: „wij staan hier voor de poort der Vrije Universiteit, en daar is de gereformeerde wetenschap, en die heeft als wetenschap haar souvereiniteit in eigen kring”. Schilder wijst op „de magistrale redevoeringen, en overige uitlatingen, van Dr A. Kuyper over de souvereiniteit in eigen kring”. „Met nadruk, schrijft Schilder, herinneren wij eraan, dat dit o.m. van Dr Kuyper groote ernst geweest is. Dezelfde souvereiniteit in eigen kring — die dus de wetenschap, onverschillig, waar ze geoeftend wordt, of op last van wien, of op kosten van wien, haar eigen leven toekent, en haar eigen levensfunctie laat behouden — heeft Dr A. Kuyper óók in het nederlandsche parlement verdedigt. Hij heeft er voor gearbeid, nacht en dag”.

Op blz. 19 en 20 schrijft Schilder: „Welnu, zeg nu ook tot Kampen: daar is een opleidingsschool, daar is de stem der praktijk; maar daar is óók wetenschappelijk leven; natuurlijk geloof ik weer aan God en aan de eenheid van Zijn werk, en ik geloof dus, dat de wetenschap haar souvereiniteit in eigen kring behoudt, en dat zóó alleen haar arbeid normaal — d.w.z. volgens voor háár door God gestelde wetten — geschieden kan”.

In het vervolg van Afbouw schrijft Schilder „Herhaaldelijk heb ik uitgesproken in deze brochure, dat ik de voor velen blijkbaar benauwende vraag, of de kerk „aan wetenschap mag doen”, hier niet als afzonderlijke vraag principiëel zal trachten te behandelen. En ik houd dat vol. Opzettelijk” (blz. 60). Het is immers zo „dat wetenschap beoefenen namens de kerk, in opdracht van de kerk nog heel wat anders is, dan wetenschap beoefenen door de kerk zelf” (blz. 47). Op blz. 73 merkt Schilder nogmaals op: „In het bovenstaande is betoogd, dat de Theol. School, hoewel uitgaande van de kerken, in zichzelf ook ten deele een eigen, afgesloten leven heeft. Het is een kring”. En tenslotte vat hij samen op blz. 76 en 77: „de kerk” wil geen wetenschap doen, noch voorzover ze door uw mond spreekt, noch voorzover ze door onzen mond spreekt, d.w.z. door den mond van de voorstanders van Kampen's afbouw. Zij weten het óók wel, dat religie en wetenschap twee zijn; maar in dit bepaalde geding zeggen ze: het kerkelijk instituut beperkt zich tot het mandaat geven. En de ontvangers van dat mandaat vormen dan, zodra zij het hebben aanvaard, een naar binnen weer zelfstandig werkende kring, die wel verantwoordelijk is aan de kerk voor wat betreft de trouw aan de waarheid, maar voorts, voor wat het „wetenschap drijven” betreft, slechts verantwoordelijk is aan den Vader der geesten”.

Of de school door de staat, een vereniging of de kerken wordt gesticht en onderhouden raakt volgens Schilder niet het belangrijke punt dat de wetenschap in schoolverband souvereiniteit in eigen kring bezit. Inzake de souvereiniteit in eigen kring weerlegt Schilder Popma niet, want ze waren het hierover samen eens!

Waarover we ons verblijden!

J. STELLINGWERFF.

INGEZONDEN

SAMENSPREKEN OP HOOG NIVEAU

Voor de zoveelste maal richtte een synodaal-gereformeerde synode een verzoek om samen te spreken aan een vrijgemaakt-gereformeerde synode.

Onze synodes antwoordden in 1958 naar ik meen voor de eerste keer: wij mógen niet samenspreken; wij zijn tot samenspreking niet gerechtigd.

Het blijkt telkens weer, dat velen uit onze kerken een samenspreking met de synodaal-gereformeerden „zondig, gevaarlijk en zinloos” achten. Vooral, omdat de vervangingsformule nog steeds niet is ingetrokken, terwijl ook de schorsingen en afzettingen niet zijn herroepen.

Terecht schrijft Ds. C. Stam in „Opbouw” (12-12-1958) dat er over dit vraagstuk al heel

wat is gesproken „in en buiten de Gereformeerde kerken!”

Toch zijn er voor mij, na de synode van Spakenburg, nog wel enkele vragen overgebleven. De lezer kent de geschiedenis van de samenspreking gedurende de laatste jaren. De synodaal-gereformeerde synode van Leeuwarden dringt „er met grote ernst bij u op aan, u toch beschikbaar te stellen voor een samenspreking met onze kerken op basis van Schrift en belijdenis. Het kan toch niet in overeenstemming met de eis van Christus geacht worden, dat kerken niet eens meer bereid zouden zijn met elkander te handelen over wat haar onderling verdeelt en gescheiden houdt”. Aldus de syn.-geref. brief.

Onze synode van Spakenburg besprak deze brief op 7 oktober 1958 aan de hand van een commissie-rapport en een antwoord-brief. Ik veronderstel, dat ik mag aannemen, dat deze antwoordbrief gefundeerd is op het commissierapport. Vooral dit rapport roept enkele vragen op. Ik wil ze achtereenvolgens noemen om daarna een korte uitwerking te geven. Naar ik meen raken de te bespreken problemen de fundamenten van het rapport en dus ook van de antwoordbrief.

Het gaat o.m. om de volgende zaken:

1. „Christus wil eenheid” is een ónschriftuurlijke leuze.
2. „De Heere werkte scheuring”.
3. Samenspreken is onderhandelen op eenzelfde niveau.

Graag stem ik toe, dat ik citaten en opmerkingen uit het verband heb gerukt. Het gaat er mij ook alleen maar om of de bovengenoemde vraagstukken de kern van het rapport en de brief raken. Het ligt toch voor de hand deze problemen toe te passen op de ontstane breuk en op de synodaal-gereformeerden.

Gelukkig constateert het rapport van de commissie I over de „samenspreking” ook „de smartelijke breuk met velen, die wij gaarne erkennen als broeders in de Heere”. Ds. P. K. Keizer — de rapporteur — zegt zelfs: „we zijn met duizenden hartelijk verbonden in het geloof”. Met deze vele broeders worden hier synodaal-gereformeerden bedoeld. Ik ben dankbaar voor deze erkenning.

Nu tekent het commissierapport terecht sommige eenheidsbewegingen als ónschriftuurlijk. Maar wordt niet de indruk gewekt alsof alle eenheidsstreven zonde zou zijn? Ik vraag mij af of we niet van harte bereid moeten zijn om op basis van de Schrift en de daarop gefundeerde formulieren van enigheid samen te spreken met wie dan ook. Ontbreekt zo'n basis juist niet in de Wereldraad van kerken?

Onze synode constateert in zijn rapport zelf, dat we velen (uit de syn. geref. kerken) gaarne erkennen als broeders in de Heere. Dan is er toch reeds eenheid met gelovige synodalen en zover ons mogelijk is moet dit kerkelijk ook blijken.

Ik ben me zeer goed bewust, dat ik tot nu toe de vervangingsformule en de schorsingen en afzettingen buiten beschouwing heb gelaten. Wanneer we echter de bijbelse eis om één te zijn met allen, die in Christus geloven naar Zijn Woord juist zien, zouden we dan niet aan de synodaal-gereformeerden geschreven hebben:

„Broeders, wij behoren bijeen, maar de vervangingsformule en de schorsingen en afzettingen beletten ons om bij U te komen. We zijn ten volle bereid om dit standpunt op basis van Schrift en belijdenis met U te bespreken, hetzij mondeling hetzij schriftelijk”?

In het rapport dat — naar ik veronderstel — door de synode is aanvaard, wierp nog een andere kerngedachte vragen bij mij op. Deze gedachte: „De Heere werkte scheuring”.

De Bijbel roept ons telkens weer op tot verdraagzaamheid, eendracht, eensgezindheid en éénheid. En het behoeft onder ons toch niet nader te worden verdedigd, dat de zonde van twist, tweedracht, verdeeldheid enz. dikwijls voorkomt. Gods oordelen en straf over deze en andere zonden kunnen scheuringen teweeg brengen. Maar, wanneer we alleen maar zeggen: „De Heere werkt scheuring”

* Het commissierapport, zoals weergegeven in het Gereformeerd Gezinsblad van 9-10-1958.

lopen we dan niet gevaar **fatalistisch** te gaan spreken over de verschrikkelijke verdeeldheid die er heerst? **Onze zonden van scheurmaking** dreigen dan buiten schot te blijven. Beneemt deze houding ons ook niet het gezicht op de opdracht van God om eenheid te zoeken met allen, die hartelijk in Hem geloven?

Tenslotte nog het vraagstuk of er een **niveaoverschil** zou zijn tussen de synodaal-gereformeerden en ons. Volgens het reeds meerdere keren geciteerde commissierapport zien de synodalen „samenspreken als onderhandelen, doch niet om onze vermaning aan te horen. Men (= de synodalen A.K.) wil gaan staan op eenzelfde niveau. Dit mag niet, omdat de Heere hier gewerkt heeft”.

Allereerst vraag ik mij af of „**onderhandelen**” in het bovengenoemde citaat wel dezelfde betekenis heeft als: „met elkander te **handelen over** wat haar onderling verdeelt en gescheiden houdt” waar de syn.-geref. brief over spreekt. Mag onze synode zó citeren? Doch deze vraag laat ik verder rusten.

Zijn er niveaoverschillen tussen de synodalen en de vrijgemaakten? De vraag doet mij denken aan de bijbels-gefundeerde apartheidspolitiek van sommigen in Zuid-Afrika. Een discussie over niveau-verschillen gaat vermoedelijk uit van onjuiste gronden. Is het wel zo, dat „een twistzaak tussen particuliere personen” van geheel andere aard is dan een kerkelijke twist zoals het rapport suggereert? In beide gevallen is toch sprake van ruzie „tussen christenen, die alle met vele zonden behept zijn”?

Is er **niveaoverschil** tussen vrijgemaakt-gereformeerden en synodaal-gereformeerden? Doen we niet verstandig deze vraag onbeantwoord voorbij te gaan? Een andere vraag lijkt mij van veel groter belang n.l. deze: Op welke **basis** staan de synodaal-gereformeerden en wij? En zij en de vrijgemaakt-gereformeerden zullen van harte bereid moeten zijn hun standpunten en gedachten te plaatsen in het licht van Bijbel en belijdenis. Bovendien zullen beide partijen moeten verklaren zich daaraan te onderwerpen. Dan komt er geen samenspreking op **verschillend** niveau, maar, althans dat hoop ik, één op **hoog** niveau.

A. KADIJK.

Naschrift van de redactie: We nemen dit „Ingezonden” als een stem uit onze kerken op, zonder commentaar voor dit ogenblik. In de serie artikelen: „Nog eens: een appèl” zal ook deze kwestie aan de orde komen.

VAN HIER EN GINDS

Echtscheidingen in Zweden

In Zweden, het land der „sexuele vrijheid” neemt het aantal echtscheidingen van jaar tot jaar toe. In 1958 werd een recordgetal bereikt, namelijk 8858, 250 meer dan in het voorafgaande jaar. De leeftijd van de gescheiden mannen ligt veelal tussen de 30 en de 40 jaar, die van de vrouwen tussen 25 en 35 jaar.

De wereldbevolking

Volgens een berekening van een amerikaans statistisch instituut zal de aarde in het jaar 2000 door 5½ miljard mensen worden bewoond. In 1980 zal de wereldbevolking 4 miljard groot zijn. Momenteel leven er 2.79 miljard. Het instituut stelde deze berekening op grond van de huidige geboorte- en sterfte-cijfers. In 1958 werden rond 108 miljoen mensen geboren en stierven er 61 miljoen. In het vorige jaar groeide de wereldbevolking dus met 47 miljoen. In 1957 was de bevolking der verschillende werelddelen als volgt: Azië 1.552 miljard, Europa 414 miljoen, Afrika 224 miljoen, Sovjetunie 204 miljoen, Noord-Amerika 188 miljoen, Zuid-Amerika 193 miljoen, Oceanië 15 miljoen.

Zelfmoord

In „Trouw” lezen we het volgende: Elk jaar sterven meer mensen door zelfmoord dan door verkeersongelukken. Dit deelde de werkgemeenschap „Artzt und Seelsorger” van de Evangelische Kirche in het Rijnland mee in een uitnodiging tot haar jaarlijkse conferentie.

Het thema van deze jaarvergadering is „De zelfmoord — nood en bijstand”. In de

uitnodiging wordt gezegd, dat de zelfmoord tot de verzwegen, maar alarmerende noden van onze tijd moet worden gerekend. „Tege-lijkertijd dat het vraagstuk van de verkeersslachtoffers — volkomen terecht — het onderwerp van zeer uitgebreide discussie is, krijgt het probleem van de suïcide nog geen schijn van de aandacht, die het verdient”. Volgens het schrijven is het een absoluut noodzakelijke taak levensmoeden en hun, die in gevaar verkeren zelfmoord te plegen, hulp te verlenen. De werkgemeenschap koestert de overtuiging, dat dergelijke bijstand slechts kan gedijen uit het samengaan van grote zakelijke deskundigheid en levende diaconale gezindheid.

„Kruyt”

In november 1858 kwam Johannes Kruyt in Ned. Indië aan als zendeling. In november 1958 werken nog twee van zijn nakomelingen als zendeling daar en de lijn is nooit verbroken geweest. Honderd jaar lang hebben ergens in Indonesië Kruyten in de zending gewerkt.

„Hervormd Nederland”, dat op dit merkwaardige feit wijst, karakteriseert deze familie als: stoere, harde werkers, die niet veel praten. Ze zijn gehoorzaam en ze zijn trouw aan de opdracht die ze van God ontvingen.

„Bent u dominee of dokter?” vroeg een medepassagier in 1952 aan ds J. Kruyt op de boot naar Nederland, toen deze zijn naam had genoemd, „want een Kruyt is altijd dominee of dokter”.

Al zijn er honderd jaren voorbijgegaan, ze werken nog steeds op hun wijze mee aan de opbouw van de christelijke kerk in Indonesië. Trouw, gestadig, vol begrip voor het Indone-sische volk.

„OPROEP”.

Het onder dit opschrift in ons vorig nummer opgenomen berichtje was een **advertentie**. Het is aan de aandacht van de redactie ontgaan, dat ze op deze ongewone plaats was gezet. Zoals bekend is, beperkt ons blad zich wat de politieke voorlichting betreft, tot de bespreking van de politieke grondvragen.

Aan de redactie werd toegezonden een stuk verband houdende met de moeilijkheden, welke in de classis Dordrecht zijn ontstaan. Zoals reeds eerder werd meegedeeld worden daaromtrent in dit stadium geen stukken in „Opbouw” meer opgenomen.

Red.

KERKNIEUWS

Beroepen te Ferwerd-Hallum, T. de Haan te Zuidwolde (Gr.); te Zwagerveen-Zwaagwesteinde, te Leerdam voor de miss. dienst op Nieuw-Guinea, te Winterswijk, kand. K. H. de Groot te Leeuwarden; te Almkerk-Werkendam en te Sliedrecht, kand. M. Brandes te Axel.

Bedankt voor Kempton-park Johannesburg (Z.-Afrika), H. van Tongeren te Leeuwarden; voor Berkel en Rodenrijs, G. Zomer te Spakenburg.

Ds K. Doornbos van Wormer en **Ds T. H. Meedendorp** van Ureterp vierden hun 25-jarig ambtsjubileum.

Beroepbaar werd verklaard door de classis Dordrecht-Gorinchem kand. H. de Jong, Kortgene 9, Alblasterdam.

Nieuw Orgel. In het bekende Kerkgebouw aan de Broederweg van de Geref. Kerk te Kampen werd woensdag 26 febr. een nieuw kerkorgel in gebruik genomen.

Adressen. Scribaat Gereformeerde Kerk Utrecht N.-W. H. S. Heutink, Goethelaan 31, Utrecht, telef. 030-31334; J. P. Lettinga, Lector, Emmastraat 6, Kampen, telef. 05292-2102.

CONGRES VOOR GEREFORMEERDE STUDENTEN EN ACADEMICI

In opdracht van de Contact-commissie van de Verenigingen van Gereformeerde Studenten en F.Q.I. organiseert ook dit jaar de V.G.S.-Utrecht een congres voor Studenten en Academici. Deze bijeenkomst wil, als vorige jaren, de gelegenheid geven

a) tot een oriëntering in enige problemen, die centraal genoemd mogen worden;
b) tot een ontmoeting van **alle** nog niet en reeds gevormde academici.

Het programma voor dit congres, dat gehouden zal worden van 31 maart—4 april e.k. is als volgt:

Dinsdagmiddag (4 uur): aankomst

Dinsdagavond: Prof. drs L. Doekes, Gereformeerde en Dialectische Ethiek

Woensdagmorgen: Prof. Dr J. P. A. Mekkes, Christelijke levenswandel

Woensdagavond: drs W. K. van Dijk, Geloof en sexualiteit

Donderdagavond: Dr J. R. van de Fliert, Geologisch wereldbeeld en Bijbel

Vrijdagmorgen: Prof. Dr K. J. Popma, Bijbel en wereldbeeld

Vrijdagavond: dra J. L. van Essen, De boodschap van het Reveil

Congresvoorzitter: Mr W. M. Westerhuis te Goes.

Het congres zal gehouden worden in het conferentie-oord „t Brandpunt”, gelegen aan de Rijksweg Doorn-Amerongen, te Doorn.

Vertrek bussen Centraal station Utrecht: 10 min. over elk heel en half uur; uitstappen Doorn, dorp.

Kosten: f 24.— p.p. (lakens en slopen medenemen).

Opgave vòòr 23 maart e.k. bij H. Teunis, Ad. v. Ostadelaan 71bis, Utrecht.

Zij die dit congres slechts gedeeltelijk willen bijwonen worden vriendelijk verzocht hun komst eveneens aan te kondigen.

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

1 april a.s. begint de nieuwe jaargang van ons blad. We verzoeken onze abonneés die per jaar betalen f 10.—, en zij die per halfjaar betalen f 5.— te willen overmaken op onze postrekening 233117, t.n.v. Drukkerij Steenbergen, Zeist met bijvermelding OPBOUW.

Ter voorkoming van de hoge incassokosten vertrouwen we dat U aan ons verzoek wilt voldoen.

De Administratie.

UIT VOORRAAD LEVERBAAR:

Ds J. Bosch, Man van conflict, tóch van eenheid. Enkele grepen uit het leven en de arbeid van Prof. L. Lindeboom, 121 blz., geb. f 1.90 (+ f 0.25 porto);
Drs R. H. Bremmer en Ds J. P. v. d. Stoel, Heroriëntering noodzakelijk, 60 blz. f 1.75;
Dr R. J. Dam, Ds B. Holwerda, Ds C. Veenhof, Rondom 1905, 144 blz., geb. f 1.25 (bij uitgever reeds uitverkocht);
Ds C. Veenhof, Om de „Unica Catholica”, 448 blz., f 1.— (+ f 0.25 porto);
Ds J. H. Velema, Onze verh. tot de Geref. Kerken (art. 31) nú. (1952). 42 blz. f 1.50.

Boekhandel BEN DOORNBOS, GRONINGEN
O. Kijk in 't Jatstraat 59 - Giro 814064

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenbergen, Zeist, met bijvermelding voor „Opbouw”.

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. jr. Studenten abonnement f 6.- per jaar.

Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404-2452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk